

Reketçiliyə qarşı mübarizə tədbirləri gücləndirilir

“Jurnalistika fəaliyyəti ilə kimlərin məşğul olması ilə bağlı kriteriyalar müəyyənləşdirilməlidir”

Mətbuat Şurası reketçiliyə qarşı mübarizə tədbirlərini gücləndirsə də, sosial şəbəkələrdə, eləcə də, ayrı-ayrı saytlarda, mətbu orqan səhifələrində insanların şəxsi həyatı ilə bağlı təhqiramiz ifadələr yer alır, müxtəlif şər-böhtanlar səsləndirilir və ittihamlar irəli sürülür. Söhbət etdiyimiz müəyyən dəyişikliklər edilməsinin zərurət olduğunu bildirdilər.

Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədr müavini, BAMF-nin sədri Umud Rəhimoğlu: “Reketçilik jurnalistikamız üçün böyük bəlaya çevrilib”

- Reketçilik jurnalistikamız üçün böyük bəlaya çevrilib. Yəni özünə həyatda uyğun bir iş tapa bilməyən, jurnalistikanın dəyərləri haqqında anlayışları olmayan insanlar bəzən qələm götürüb “jurnalistəm” deyər insanlar haqqında xoşagəlməyən tərzdə yazılar yazırlar, şantaj edirlər və bunun qarşılığında, müəyyən məbləğdə pul almağa çalışırlar. Bu cür hallar bizim üçün çox üzücü bir durumdur. Son illər Azərbaycan Mətbuat Şurası reketçiliyə qarşı mübarizə tədbirlərini gücləndirib və bu istiqamətdə çox böyük irəliləyişlərə nail olunub. Print mediada bununla bağlı olan məsələlər, demək olar ki, böyük faiz dəyişikliyi olmuşdur. Bəzən görürsən ki, bir insan bir necə müxtəlif adlarda, bir-birindən fərqli saytlar yaradır və bunun əhatəsində jurnalistikamıza yad olan bir şəbəkə formalaşdırırlar. Bu da, müəyyən problemlər yaradır. Həm cəmiyyətimizdə, həm də jurnalistikamızda özünün yaraşmayan məsələlər çıxır ortalığa. Bununla bağlı, qanunvericilikdə bəzi boşluqlar var. Müstəqillik əldə etdikdən sonra mətbuat üzərində senzuranın ləğv edilməsi, Mətbuat və İnformasiya Nazirliyinin fəaliyyətinin dayandırılması müstəqil medianın inkişafı üçün atılan addımlardır və bunun da xeyli müsbət nəticələrini görürük. Amma bizim qanunvericilik bazasında, bir sıra məsələlər var ki, bunlar, xüsusən də, internet media ilə bağlı olan məsələlərdir. İnternet media təkmilləşməlidir və bu cür şər-böhtan xarakterli yazılarla çıxış edən saytların fəaliyyəti ilə bağlı ölçü götürmək üçün müəyyən hüquqi baza olmalıdır.

“Həftə İçi” qəzetinin baş redaktoru Sevinc Seyidova: “Reket jurnalistikanın qarşısının alınması istiqamətində ciddi addımlar atılır”

- Son illərdə Azərbaycanda reket jurnalistikanın qarşısının alınması istiqamətində ciddi addımlar atılıb. Kütləvi informasiya vasitələri haqqında qanuna edilən dəyişikliklər, həmçinin, inzibati qaydada həyata keçirilən tədbirlər ənənəvi mediada

bu sahədə vəziyyətin daha da yaxşılaşdırılmasına şərait yaradıb. Bununla belə, informasiya texnologiyalarının inkişafı nəticəsində, yeni-yeni informasiya mənbələri formalaşır. Bunlardan ən əsası sosial şəbəkələr və elektron mediadır. Bu gün Azərbaycanda internetdən istifadə tam azaddır. Hər kəs sosial şəbəkələrdən sərbəst şəkildə istifadə edə və sayt yarada bilər. Lakin biz dövlət səviyyəsində vətəndaşlar üçün yaradılmış bu imkanlardan sui-istifadə hallarına da rast gəlirik. Təəsüflər olsun ki, bəziləri şəxsi maraqlarını hər şeydən üstün tutaraq, jurnalist adı altında reketçiliklə və şantajla məşğul olurlar. İllərdir, mediada formalaşan dəyərləri heçə endirərək, jurnalist adına ləkə salırlar. Dəfələrlə edilən xəbərdarlıqlara, adlarının “Qara siyahı”ya salınmasına baxmayaraq, yenə də qanunları pozur, öz çirkin əməllərini davam etdirmək üçün yeni-yeni saytlar yaradırlar. Bu saytlar vasitəsi ilə dövlətçiliyə xidmət edən cəmiyyətin müxtəlif kəsimindən olan insanları şantajla hədələyirlər. Hüquq-mühafizə orqanları belələrinin aşkara çıxarılıb qanunvericiliyin tələblərinə uyğun şəkildə cəzalandırılması üçün əllərindən gələni edirlər. Lakin təcrübə göstərir ki, atılan addımlar kifayət deyil. Təbii ki, bu cür vəziyyət ciddi narahatlıq doğurur. İstər dövlət, istərsə də Azərbaycan mediasının aparıcı simalarının çağırışlarına baxmayaraq, problemin həlli mümkün olmayıb. Bu səbəbdən, məlum problemin həlli istiqamətində inzibati tədbirlərin sərtləşdirilməsi və qanunvericiliyə müvafiq dəyişikliklərin edilməsi zərurətinin yarandığı qənaətinə gəlməyəm. Sözügedən istiqamətdə çağırışlar dəfələrlə Milli Məclisdə də səsləndirilib. Bu, həm də Azərbaycan cəmiyyətinin mövcud təhdidə qarşı çağırışıdır. Həmçinin, özünə doğru olmayan bu yolu seçənlərə qarşı mübarizə tək dövlət və onun qurumları tərəfindən yox, daha sağlam cəmiyyətdə yaşamaq istəyən hər bir kəs tərəfindən aparılmalıdır.

Jurnalistlərin Həmkarlar İttifaqının sədri Mətbuat Şurasının sədr müavini Müşfiq Ələsgərli: “Sosial şəbəkə istifadəçiləri başqalarını təhqir edirsə, bu, hüquqi məsuliyyət yaradır”

- Mətbuat Şurasının tənzimləmə obyektinə ənənəvi medianın bir hissəsi (çap media və informasiya agentlikləri) və onlayn media qurumlarıdır. Sosial media-sosial şəbəkələr isə, Mətbuat Şurasının özünütənzimləmə qurumu olaraq, tənzimlədiyi qrupa daxil deyil. Sosial şəbəkələr, nəinki Mətbuat Şurası tərəfindən tənzimlənmir, ümumiyyətlə, bu sahədə hər hansı digər tənzimləyici qurumlar mövcud deyil. Amma bu, o demək deyil ki, sosial şəbəkələr istenilən növ yalana, təhqir və böhtana açıq olmalıdır. Xeyr, sosial şəbəkə istifadəçiləri bilməlidirlər ki, burada paylaşılan fikirlər, açıqlamalar, əgər başqalarının təhqir edilməsi və ya kiməsə böhtan

atılması ilə müşayiət olunursa, bu, hüquqi məsuliyyət yaradır. Bu, dünyanın hər yerində belədir. Təhqir və böhtan, harada yayılmasından asılı olmayaraq, əgər kütləvi halda yayılıbsa, hüquqi məsuliyyət doğurur. Azərbaycanda, haqlı olaraq, bu məsələnin hüquqi tənzimlənməsi üçün addımlar atılır, qanunlara əlavə və dəyişikliklər edilir. Artıq Cinayət Məcəlləsinin 147-148-ci maddələrinə dəyişikliklər edilib, həmçinin, bu maddələrə, məxsusi olaraq, sosial şəbəkələri ehtiva edən bir sayılı əlavə olunub. Bu, o deməkdir ki, sosial şəbəkə istifadəçiləri başqalarını təhqir edir, kiməsə böhtan atırlarsa, bu, hüquqi məsuliyyət yaradır.

“Kaspi” qəzetinin baş redaktoru İlham Quliyev: “Saytlar var ki, orada keçmiş məhkumlar, qəssablar və ticarətlə məşğul olan şəxslər çalışırlar”

- Reketçiliklə mübarizə Azərbaycan mətbuatının, ən böyük problemlərindən biridir. Azərbaycan müstəqillik əldə edəndən və müstəqil media formalaşandan sonra

bu problem gündəmdə olub və daim müzakirələr aparılıb. Bu məsələnin həll yolları ilə bağlı müxtəlif təkliflər səsləndirilib. Mətbuat Şurası formalaşdırıldıqdan sonra da reketçiliklə mübarizədə xüsusi komissiya fəaliyyətdədir. Mütəmadi, bu istiqamətdə meydana çıxan şikayətlər komissiyada araşdırılır və müvafiq qərarlar qəbul olunur. Bildiyiniz kimi, reket mətbuatının qara siyahısı var. Bu qara siyahı KİVDF xətti ilə dövlət yardımları olarkən və dövlət orqanlarının münasibətləri qurularkən, nəzərə

alınır. Yeni dövlət orqanları baxırlar ki, hansısa bir mətbuat orqanının adı bu qara siyahıda varsa, onunla əməkdaşlıqdan yayınırlar. Amma reallıq göstərir ki, biz bu problemin kökünü kəsə bilməmişik. İnternet medianın gündəmə gəlməsindən sonra bu problem daha da aktuallaşıb. Məsələn üçün əvvəllər reket qəzetlərin buraxılması üçün müəyyən maliyyə tələb olunurdu. Qəzet çapı çox maliyyə tələb edən işdir. Amma sayt açmaq o qədər problem deyil. Kiminsə razılığını almağa ehtiyac yoxdur. Yeni çox kiçik məbləğ müqabilində saytı istifadəyə verib, orada jurnalist fəaliyyəti ilə məşğul olmaq və bu üzəndə iraq məqsədləri həyata keçirmək imkanı mövcuddur. Uzun illərdir ki, reketçilik fəaliyyəti ilə məşğul olurlar və şəxsi qazanc əldə etmək üçün bundan istifadə edirlər. Son vaxtlar dövlət xətti ilə qanunvericiliyə edilən dəyişikliklər çərçivəsində bu saytların bəzilərinə blok qoyulur. Yəni ölkə ərazisində bu saytların yayımı məhdudlaşdırılır. Amma “bu da problemin kökünü tam kəsir” deyər bilmərik. Tezliklə bu problemin tamamilə aradan qaldırılması sadələşmə olardı. Amma kompleks tədbirlərin görülməsinə ehtiyac var. Birincisi, bu sahədə nizam-intizam yaradılmalıdır. Yeni jurnalistika fəaliyyəti ilə kimlərin məşğul olması ilə bağlı konkret kriteriyalar müəyyənləşdirilməlidir. Məsələn, saytlar var ki, keçmiş məhkumlar, ali təhsili olmayanlar, hətta rayonlarda qəssablar, hansısa ticarətlə məşğul olan şəxslər, paralel olaraq, sayt da işlədirlər və bundan pul qazanırlar. Bu da, ümumilikdə, Azərbaycan mətbuatının imicinə çox böyük bir zərbədir. Qanunvericiliyə dəyişikliklər olunmalıdır, MŞ-nin Reketçiliklə Mübarizə Komissiyasının səlahiyyətləri artırılmalıdır, hüquq-mühafizə orqanları bura cəlb olunmalıdır, yeni ümumilikdə, çalışaraq, bu sahədə bir qayda-qanun yaradılmalıdır.